

EREVNA

Årg. VIII

N:r 1

1951

Innehåll

Anteckningar till johanneiska texter III.

Av H. Odeberg.	3
Joh. 11:17-27.	3
Joh. 12:44-50.	5
Joh. 13:31-34.	6
Joh. 16:16-22.	7
Joh. 17:1-8.	9
Joh. 17:18-23.	11
Joh. 17:24-26.	13
Joh. 18:36-37.	15
Joh. 20:1-10.	18
Innehåll	18

Innehållsförteckningen i slutet av häftet och sidhänvisningar i texten enligt originaltexten.

Anteckningar till johanneiska texter III.

Av H. Odeberg.

Joh. 11:17-27.

Jesus säger till Marta, som går honom till mötes, medan Maria sitter kvar hemma: »Din bror skall uppstå.» Marta vet att han skall uppstå vid uppståndelsen på den yttersta dagen. Vilken åskådning kommer fram från Martas sida? Har hon lärt sig den, innan hon träffat Jesus? Var det en gängse åskådning, var den fariseisk? Marta och Maria hörde till de stilla i landet. Vad var den fariseiska åskådningen? Den var lika med Martas svar. Fariséerna trodde på de dödas uppståndelse, medan sadducéerna förnekade det. Men förnekande av uppståndelsen innebar inte förnekande av livet efter detta. Fariséerna trodde på uppståndelsen på den yttersta dagen. De lärde att människan hade existens, befann sig i ett medvetet tillstånd efter döden i väntan på yttersta dagen, som betyder upprättandet av den fullkomliga tillvaron.

Marta är säkert inte representant för en åskådning som står direkt emot Jesus, ty Jesu svar förnekade inte riktigheten av vad Marta säger: Jesus säger: »Jag är uppståndelsen och livet. Den som tror på mig skall leva om han än dör, och var och en som lever och tror på mig skall aldrig någonsin dö.»

När det är frågan om uppståndelsen, anknyts den till Jesus

själv. Genom Jesus kommer uppståndelsen in i människornas tillvaro. Jesus uppstod från de döda. Innebörden i hans verk är att uppståndelsen skall ske i honom, ty Jesus är livet. Häri ligger en motsättning till fariséerna. Paulus liksom fariséerna tror på de dödas uppståndelse. Paulus ger fariséerna rätt i att det skall ske ett upprättande av den av Gud ämnade fullkomliga tillvaron vid änden. Men Jesus kommer inte med en lära om en slutlig uppståndelse. Jesus är själv uppståndelsen, därför att han är livet, den förste och den siste. Jfr Paulus' brev till kolosserna 1 kap. v. 15 f. I Kristus är den osynlige Gudens avbild, han som är förstfödd före allt skapat. I Kristus skapades det osynliga. Den som lever i Kristus, lever om han än dör. Den som hör honom till »har evigt liv och kommer inte under domen utan har övergått från döden till livet», Joh. 5:24.

Martas uttalande är inte sådant att det av Jesus förklaras för falskt eller oriktigt. Hon kan ha hört det av Jesus. Hon vet vad hon hört från barndomen från de heliga skrifterna, vilket Jesus bekräftat. Jesus meddelar den djupare innebörden, vad som är förmer än en lära om uppståndelsen på den yttersta dagen. Genom sitt verk tar Jesus människorna in i sin uppståndelse. Att tro innebär att vara gömd i Jesus, som är begynnelsen och änden, som förkroppsligar Guds vilja med mänskligheten. I Honom är människan den osynlige Gudens avbild. Jesus borgar för detta. I fulländningens tid är det samma verklighet, den gudomliga avbilden, som är den bild Gud ämnat och avsett och i Kristus förverkligar. I uppståndelsen ligger att bli befäst, konstituerad. Hon möter i verkligheten inte död, såsom Han inte heller är död efter skapelsen. Jesus är den i vilken alla andra bli födda, ty han är förstfödd i hela skapelsen, Guds avbild förverkligad. Här på jorden är livet dolt med Kristus i Gud. Det finns ingen död för den som har livet gömt i Honom.

Joh. 12:44-50.

Jes. 53 citeras i det föregående [Joh. 12:38]. Detta kapitel har en central betydelse för Nya testamentet. Där är Jesu hela verksamhet såsom Kristus, världens Frälsare, angiven. Profetens ord gick i uppfyllelse: »Herre, vem trodde vad som predikades för oss, och för vem var Herrens arm uppenbarad?» Herrens ord förkunnades och likaså hans verk (Herrens arm uppenbarad), men man trodde honom inte.

Jes. 53 framstår som en särskild förutsägelse om Kristus. Men det är inte bara detta kapitel eller vissa andra kapitel som talar om Kristus. Jfr Luk. 24:27, där det omtalas hur Jesus för lärjungarna förklarar hur *alla* skrifterna vittnar om honom. Därvid tar han utgångspunkten i Skriftens början och går sedan framåt. Han pekar sålunda inte bara på vissa speciella kapitel i Skriften. Man kan sålunda säga att Nya testamentet riktigt öser ur Gamla testamentet. Detta nära samband mellan Gamla testamentet och Nya testamentet är för somliga ett obehagligt faktum. Man har beklagat och betraktat det som en börda att Gamla testamentet finns med i Bibeln. För Jesus och hans apostlar däremot är Gamla testamentet den heliga Skrift.

En annan sak, som inte alltid tillräckligt beaktas men som är mycket viktig, är att Nya testamentet inte bara är fotat på Gamla testamentet utan dessutom förutsätter en grundlig kunskap i Gamla testamentet. Om någon t.ex. skriver en bok och är bunden av ett tidigare arbete, så kräver vanlig hederlighet att citat ur detta arbete anges. Man måste grundligen känna och vara förtrogen med detta och vad författaren menar och avser, om citaten skall kunna rätt användas. Genom citaten kan väldiga sammanhang upprullas.

Det finns sålunda två viktiga ting att beakta beträffande Nya testamentet: 1) Nya testamentet förutsätter Gamla testamentet, 2) och det förutsätter grundlig kunskap i Gamla testamentet. Här finner vi en plan med universum och inte några

isolerade fakta. Hela historien vilar i Guds hand, sammanhang råder i hela historien. Kristus är den främste i detta sammanhang. När Kristi verk behandlas i Nya testamentet, går man alltid tillbaka till skapelsen. Det finns ett oupplösligt sammanhang i tillvaron från det minsta till det största.

I Joh. 12:38 citeras Jes. 53:1. Den som har Jes. 53 levande för sig har inte bara Jes. 53 utan också hela sammanhanget förut. »Herrens arm» är inte något som bara står här i Jes. 53 utan även på andra ställen. Detta uttryck används många gånger i Gamla testamentet. Därmed erinras man om uttåget ur Egypten, hur Herren räddar sitt folk, det som skulle vara i hans gemenskap, ur slaveriet. Detta är typen för frälsningshandlandet. Människligheten, som utgången från Gud, är »typifierad» i Israel. I detta uttryck »Herrens arm» är Kristi frälsningsverk angivet, men inte som en isolerad förteelse utan man ser hela frälsningshistorien rullas upp, hela skeendet i Guds frälsningsplan.

Joh. 12:44, 46 pekar bakåt. Vad som sägs om tron på Kristus och Kristus som ljuset i världen är här inte sagt för första gången utan går tillbaka på Johannesevangeliets prolog. Man förs ständigt tillbaka.

»Den som tror på mig, skall inte bli kvar i mörkret.» Detta mörka tillstånd är inte något begränsat tidsmätt, som avser bara den eller den människans livstid eller själsmörker, utan det förs tillbaka till det första fallet. Här berörs återigen hela världen. Joh. 3:16. För att man skall få en aning om Joh. 12:44-50, måste detta avsnitt läsas in i det sammanhang som Nya testamentet för oss in i.

Joh. 13:31-34.

För att förstå denna perikop är det viktigt att se i vilket sammanhang den står infogad. Texten, som börjar med de viktiga orden »Nu är Människosonen förhärligad», föregås av de

allvarsamma orden: »det var *natt*». Detta var den ominösa verkligheten, sedan förrädaren gått ut för att fullborda sitt verk. Då ikläddes Människosonen Guds herrlighet. På grund härav finns inget djup, dit inte Guds kärlek når ned, ingen människa är så djupt fördärvad, att inte Kristus burit också hennes fördärv. Moraliskt och andligt fördärv, yttre och inre lidande, allt har han burit. Männkligheten har från början genom ett fritt val avbrutit förbindelsen med Gud. Genom detta fria val blir människan dock fången, såsom Jesus säger i kap. 8 av samma evangelium, under djävulen och hans makt. Från allt detta befriar Kristus.

Joh. 16:16-22.

Jesus har i vers 16 sagt: »Lite grann och ni ser mig inte mer, och åter lite grann och ni skall se mig åter», och lärjungarna frågar sig (vers 17): »Vad betyder detta 'lite grann' (mikrón)»? »Vi förstår inte vad han menar!» — Jesus vet grunden till deras fråga och vet den bättre än de själva enligt ordet i Joh. 2:24 f.: »Men själv anförtrorde han sig inte åt dem, eftersom han kände alla. Han behövde inte höra någon vittna om människan, ty av sig själv visste han vad som var i människan.»

Man skall akta sig för att tänka: »Det lärjungarna inte begrep var något som senare läsare väl förstår.» Deras icke-begripande skall inte förklaras mot vårt begripande. En sådan tolkning blir oftast felaktig och stänger för oss möjligheten att förstå vad det gäller. En varning borde finnas i att — enligt en sådan tolkning — Jesu svar oftast blir obegripliga och meningslösa.

Om vi skulle mena oss begripa bättre än lärjungarna i texten och så bli tillfrågade om betydelsen av Jesus ord i Joh. 16:16: »Lite grann och ni ser mig inte mer, etc.» så skulle vi svara: »Jesus talar om sin snart stundande död och uppstån-

delse.» Men Jesus som kände lärjungarnas frågor, både *att* de ville fråga honom och *vad* de ville fråga om, svarar helt annorlunda: (v. 20 f.): »Ni kommer att gråta och jämra er, men världen skall glädja sig. Ni kommer att sörja, men er sorg skall vändas i glädje. När en kvinna föder barn har hon svåra smärtor, ty hennes stund har kommit. Men när hon har fött barnet, kommer hon inte längre ihåg sin smärta i glädjen över att en människa blivit född till världen.»

Lärjungarna förstår inte innebörden i Jesu lidande, död och uppståndelse — och det gör inte vi heller, säkert inte mer än apostlarna. Och då apostlarna blivit befullmäktigade vittnen och kunde förkunna det evangelium vars centrum var dessa båda »litet grann» i vers 16, Jesu lidande, död och uppståndelse — då har de ändå själva inte sagt att de personligen fattat detta. Jesu svar är en fyrbåk från det gudomliga fjärran, en riktvisare varemot man sträcker sig. Jfr 1 Kor. 13: »Nu ser vi på ett dunkelt sätt och förstår endast till en del, men — säger Paulus med en underbar omvändning — då skall *vi* bli helt fattade.»

Jesus nämner lärjungarnas sorg och den bedrövelse som skall vändas i glädje. Det är världshistoriens *centrum* (från nattvarden till uppståndelsen), sammanträngt så att det med rätta heter »något litet, mikrón» — och det är dessutom *hela* världshistorien: ty den som går till korset är »förstfödd i hela skapelsen», han som är Begynnelsen och slutet, som tar hela mänskligheten på sig och uppstår såsom förstlingen, den genom vilken uppståndelsen sker.

Vad betyder detta för oss? Vilka är textens »ni»? Först apostlarna och dessa såsom innefattande hela församlingen. »I världen får ni lida» [Joh. 16:33]. Såsom Jesus tar lidandet på sig, så är lärjungalivet lidande, men bara »lite' grann», jfr Paulus' ord i 2 Kor. 4:17: »vår nöd, som varar ett ögonblick och väger lätt» skall vändas i »en härlighet, som väger tungt

och varar i evighet», och likaså hans ord i Fil. 2:17: »Ja, även om mitt blod blir utgjutet då ni bär fram er tro som offer, är jag glad och gläds med er alla.»

Bedrövelsen är en bedrövelse med Jesus till korset. Glädjen är en glädje med Kristus i uppståndelsen.

Joh. 17:1-8.

Johannesevangeliets 17:e kapitel har sedan gammalt kallats för Jesu översteprästerliga förbön. Om Johannesevangeliet är det djupaste av evangelierna, så är 17:e kapitlet det djupaste i Johannesevangeliet. Spener vågade inte predika över detta kapitel, därför att han menade att det inte fanns någon i denna tillvaro som kunde detta.

Men skriften är inte stängd därför att man inte förstår den. Ty eftersom Jesu ord är ande och liv, så kan dessa ord tala till anden i människan. Detta sker då Gud får ingjuta sin fullhet och fullkomlighet i människans svaghet. Och därför kan orden i Johannesevangeliet gripa den som ställs inför detta evangelium, även om han bara aningsvis förstår eller inte alls förstår det.

Om man nu vill försöka tolka Johannesevangeliet, måste man ha klart för sig att denna tolkning kan röra bara enskilda tankar, vilka då kan öppna en liten springa in i denna helgedom som Johannesevangeliet är.

Jesus har förut talat till lärjungarna. Nu ber Han till Fadern. Denna bön börjar som den tefillá som Han lärt sina lärjungar. Han ber i dessas närvaro. Och Han gör alltså inte här såsom ofta förut, då han gått avsides. Och lärjungarna får höra att Han ber för dem.

»Stunden har kommit», detta är ett högtidligt ord. Och djupet av detta kan man inte fatta. Man får inte begränsa det genom sin likgiltighet eller genom att hålla sig till sin trånga uppfattning.

»Stunden har kommit», detta säger att Jesus inte gjorde sitt verk när som helst utan vid en bestämd stund. Ty det skedde enligt en gudomlig tidsordning.

»Stunden har kommit», detta betyder inte bara, att det var ett lägligt tillfälle, en ordning beträffande Jesu verksamhetstid. Utan det har ett mycket vidare perspektiv, något som vi inte för ofta kan erinra om.

Denna stund har relation till hela historien, till hela den tid som ligger innesluten i den gudomliga världsplanen, som är en frälsningsplan med mänskligheten alltsedan syndafallet. Det är en stund som omfattar all tid. Denna stund är ett centrum där.

I denna stund skulle Jesu förhärligas. Vad detta betyder kan vi se av prologen: »Ordet blev kött» och »vi såg hans härlighet.» Det är en gudomlig härlighet. En stråle av denna lyser in i den mörka mänskligheten.

Denna är mörk, ty avskärelsen från Gud har lett till lögn och strid, och någon ny och annan ordning har det inte blivit. Men i denna stund skall Guds härlighet lysa in i mänskligheten. Detta kan ske, eftersom Jesu fått all makt, *exousía*, det är den gudomliga allmakten, över allt kött.

Det är nu viktigt att fixera hur den gudomliga allmakten ter sig i denna världen. Den ter sig från *mänsklig* synpunkt sett som *vanmakt*, ty någon makt i mänsklig mening hade Jesus inte. Men om människorna nu kallar Guds allmakt för *vanmakt*, så visar detta hur litet de förstår av den gudomliga allmakten. Inte heller denna världens mäktige eller »intelligenser» om vilka Paulus talar och vilka kan se längre än människor, kan förstå allmakten. Ty hade de förstått denna, så hade de inte dödat Jesus.

Guds allmakt visar sig i att det lilla som Jesus hade som människa fråntas Honom, att Han hängs upp på korset som en missdådare, att hela skaran omkring Honom skingras. Till Guds allmakt hör också att Jesus tar på sig hela mänsklighetens nöd

och gudsövergivenhet. Ja, korset är fullkomningen och koncentrationen av förhålligandet.

Men vilken makt hade då människorna? Den förslog inte till något annat än att krossa, förinta och döda. De hade ingen makt att åstadkomma frälsning. De hade inte makt att tända den minsta lilla gnista om hopp för någon människa. De var fullständigt vanmäktiga, då det gällde deras egen frälsning, och då det gällde att få det eviga livet.

Men nu kan det eviga livet endast fås genom den Gud som låg i krubban och som hängde på korset. Och detta eviga liv kan vi bevara, endast om vi bevarar Kristi ord såsom en skatt.

Joh. 17:18-23.

Jesus ber för sina lärjungar och för dem som genom deras ord kommer till tro. Ett ord i det föregående bör observeras, v. 13, »för att deras hjärtan skall vara fyllda av min glädje». Detta 17:e kapitel är insatt i en alldeles särskild situation, liksom allt i Nya testamentet är insatt i en bestämd historisk situation. Jesus skall lämna sina lärjungar, v. 13 »Nu går jag till dig». Stämningen här borde mänskligt sett vara dyster: Lärjungarna var tyngda av stundens allvar och fyllda av smärta. Det är så lätt att en sådan allvarsstämning finns bland de kristna, när de kommer tillsammans omkring Guds ord om Jesus Kristus. Det verkar som om tron skulle hänga samman med något allvarstyngt, men detta är alldeles emot Nya testamentet. »Nu går jag till dig ... för att deras hjärtan skall vara fyllda av min glädje.»

Det är glädjen som skall behärska det hela, den fullkomliga glädjen. Det är Kristi glädje, fulländningen av all glädje. Inget skrymsle i människan som inte är stämt av glädjen! Denna glädje är bakgrunden till de orden: »I världen får ni lida.»

Förhållandet 'kosmos' måste vara fientligt, så länge de är hans lärjungar, men trots detta, ja, mitt i allt detta skall de vara

bestämda av glädje. Deras möte med världen är som Jesu möte med världen, Joh. 3:16: Till en fientlig värld, men detta på grund av den gudomliga kärleken till världen. Det är Kristi gudomliga verk som lärjungarna representerar. Kosmos kan aldrig bli något annat än fientlig, så länge den är värld. Världens vänskap är Guds fiendskap. Lärjungarna representerar Guds kärlek till världen och den upphävs om de blir världens vänner.

Människan har avskurit sig från Gud och arbetar på sitt eget fördärv. Hon drivs av en självförintelsedrift.

Därför står det att lärjungarna skall vara avskilda, helgade i sanningen. De är uttagna för Gud, så att de inte har något annat som är deras livsinnehåll än Kristus. Avskilda *för* honom och *av* honom. De är avskilda *i* honom för att vara i den gudomliga världen. Avskilda i sanningen. Världen har ju falska begrepp, illusioner, falska affekter, vilseledande begär. Lärjungarna är inte avskilda i sig själva, så att de skulle ha sig själva till mätesnöre eller måttstock, utan i *sanningen* i Gud, *ett* i Kristus. »Fullkomligt förenade till ett.» Det är omöjligt för en människa att bestämma sig för detta. Det är Kristus och Hans Ande som verkar. Nu är det inte längre jag som är jag i mig, utan Kristus. På något annat sätt kan en människa inte bli fullkomlig. Matt. 5:48, 2 Tim 3:16-17. Det är Kristus i honom, som utför ett gott verk.

»Då skall världen förstå ...» De makter som styr världen har inte den fullkomliga insikten i Guds frälsningsråd. Världen kan inte göra sig någon föreställning om det. Världen har helt andra måttstockar, andra rangskalor och normer om vad som är dugligt, mäktigt och av betydelse. Det gudomliga verket går alltid fram på ett sätt som världen inte förstår. Kristus på korset gick den dåtida världen förbi.

Men världen skall *förstå*. Det finns i alla fall en uppfattning av det gudomliga verket ifrån världens sida. Världen blev inte

okänslig för vad som skedde på korset. Kristi verk blir kännbart för världen. Världen förnimmer att Kristus är sänd hit, även om den förnekar Honom. Detta utläggs ibland emot den egentliga meningen. Man säger: Om lärjungarna är sådana, så skall världen förstå att Gud sänt Kristus, och då skall det leda till att de får en förmånligare bild av Kristus och de kristna. — Om vi ser på vad Nya testamentet annars säger, så finns ingen grund för en sådan uppfattning. Däremot är det betygat att när världen förstår vad det är frågan om, då blir följderna att den ställer sig avvisande. »Om ni vore av världen, skulle världen älska er som sina egna. Men ni är inte av världen, utan jag har utvalt er och tagit er ut ur världen. Därför hatar världen er.» Joh. 15:18 ff. Den förståelse som världen får som värld yttrar sig i en fientlighet, och på detta skall det märkas att lärjungarna *inte* är av världen. Men den som är av världen kan också reagera så att han blir omvänd ifrån detta sinnelag och då säger: Min Herre och min Gud. Det är dessa som så vänder sig från sitt gudsfrånvända väsen, som Jesu här ber för, »för dessa som kommit till tro på mig».

Joh. 17:24-26.

När det gäller den gudomliga kärlekens inställning till världen, är det inte någon speciell del som är utvald. Gud älskar hela världen, Han vill att alla människor skall bli frälsta och komma till insikt om sanningen. — »De som du har gett mig» (Jfr Matt. 9 om skörden.) betyder här de elva apostlarna. Det är närmast för dessa Jesus ber, men även för dem som genom dessa kommer till tro. — På samma sätt menas i Joh. 3:16 »hela världen» och i samma vers »var och en som tror», alltså ett urval betingat av den faktiska verkligheten.

Guds kärlek omfattar hela världen. Men världen som sådan hatar Gud och vill inte ta emot evangelium. Den hatar, ju mer den blir älskad.

»Världen har inte lärt känna dig.» Världen har avskurit sig från förbindelsen med sitt upphov. Skriften har en konsekvent monistisk uppfattning. I synagoggudstjänsten heter det med ord, hämtade ur Jes. 45:7: »Han som danar ljuset och skapar mörkret, som frid giver och skapar det onda.» Hela verkligheten har ett enda ursprung. Avskärandet från Gud kan endast ha negativt resultat: förvirring, kaos. Den som uppsäger lydnaden till Gud har *inte* någon annan världsordning att gå till utan måste hamna i det negativa, i lögn, i det mest verklighetsfrämmande, och sedan uppfatta detta som självklart. Världen känner inte igen det goda, kärleken, godhetens upphov. Intuitivt hatar den kärleken.

Men hur kan en helt avskuren värld, som inte känner utan hatar Kristus, över huvud komma i relation till honom? Ty det finns ju dock sådana som känner igen honom, v. 25: »de vet att du har sänt mig.» Man måste här erinra om en grundläggande sanning: »Du har älskat mig innan världens grund var lagd.» I dessa ord uttrycks hela universums sammanhang och erfarenhet, hela frälsningsverket. I detta stora sammanhang är varje enskild människa och varje situation insatt. Världen har kommit till Gud. Mänskligheten är utgången från Gud.

Jesus ber här *inte* om att dessa människor skall bli befriade från en tillfällig nöd och få ett tillfredsställande liv, utan den gudomliga kärleken vill ha människorna såsom delaktiga av det gudomliga liv som genomströmmar hela universum från dess början till dess slut. Paulus säger i Kol. 1:13 f.: »Han har försatt oss i sin Sons rike, hans kärleks rike, hans som är den osynlige Gudens avbild, förstfödd i hela skapelsen. Allt är skapat genom honom och till honom.»

Den människa som står inför Kristus är i och med detta med i hela universum, hon tar del i Guds universella rikedom. Den människa som ser detta får samma känsla av bävande förundran, som den lilla människan på den lilla jorden kan få

vid anblicken av stjärnornas värld. I hela detta universum är jag, den lilla människan, med. Hon får »vara med Honom där Han är». Inte bara en liten del utan själva centrum, själva Guds kärlek, »skall vara i dem» (v. 26.).

— — — Världens relation till Gud är ett grundproblem, som behandlats i olika läror om predestinationen. — I Nya testamentet heter det: »Var och en som är av sanningen lyssnar till min röst.» — Hur detta sker kan man inte säga, men vi kan se hur evangelierna framställer människors möte med Kristus.

Paulus har mött Kristus och *inte* känt igen honom. Men det kom en dag, då han blev gripen av Kristus och hörde hans röst och kände igen honom.

Relationen uppstår genom själva mötet med Kristus. Ett sådant möte är kritiskt. »Detta är domen, krisis: Ljuset kom i världen och människorna älskade mörkret.» — Vad sker då ljuset möter mörkret? Människan får i en glimt se den verkliga världen, den kallar och drar henne. De som blivit gripna och följt dragningen, betraktar detta som en nåd, något som de själva inte åstadkommit. De har inte valt, de har blivit valda.

Det får inte glömmas bort, att Guds kärlek omfattar *hela* världen. Men att något beror av människans förhållande, sätt att möta ljuset, framgår av många ställen, »den som lyder sanningen kommer till ljuset». En öppenhet för ljuset och sanningen — att inte stänga sig inne i sin värld av ondska och mörker.

Joh. 18:36-37.

För att förstå denna perikop är det nödvändigt att ha i minnet de för Johannesevangeliet utmärkande terminologiska benämningarna. De uttryck som möter i Joh. 18:36, »Mitt rike är inte av den här världen ... nu är mitt rike inte därifrån»

[’därifrån’, ordagrant enligt grundtexten] bör jämföras med parallelluttrycket i Joh. 8:23: »Ni är nerifrån, jag är ovanifrån. Ni är av den här världen, jag är inte av den här världen.» Jfr också det programmatiska uttalandet i Joh. 3:31. På samtliga anförda ställen och för övrigt hela Johannesevangeliet igenom, hävdas att Kristus inte är av denna världen, inte nedifrån utan ovanifrån, från himmelen kommande, i förhållande till denna världen en främling, ja, dess motsats. Den som varit i och hör till det rike, den värld, som är ovanifrån är tillika Sanningen. Men liksom Kristus såsom Sanningen från den värld som är ovanifrån var i denna världen, så finns också i denna världen några som tar emot Sanningen. De sätter därmed sitt sigill på att den omvittnade sanningen är Sanning. Samtidigt är dessa som vittnar för Sanningen, liksom Sanningen själv, Kristus, främlingar i denna världen. I Jesu avskedstal och översteprästerliga förbön kommer detta till klart uttryck. Det heter om detta i Joh. 17:14: »Jag har gett dem ditt ord, och världen har hatat dem, eftersom de inte är av världen, liksom inte heller jag är av världen.» Det råder ett växelförhållande mellan »honom som kommer ovanifrån, Sanningen som kommer ovanifrån» och »dem som kommer till mottagande av Sanningen», ger den sitt insegel på dess övervärldsliga ursprung. Till denna tankelinje ansluter sig nu konungatanken. Ett kriterium på Kristi rikets övervärldsliga ursprung är att hans tjänare i annat fall skulle ha sökt förebygga att han förråddes. Här måste nu det tankefelet undvikas att den uteblivna hjälpen skulle bero på att Jesus här saknade makt, eftersom tjänarna, såsom varande i den himmelska världen och endast där ägande makt, skulle vara ur stånd att lämna Jesus hjälp nu och här. Detta vederläggs av orden i Matt. 26:53. Orsaken till den skenbara hjälplösheten är att finna i Kristi och hans rikets innersta väsen, syfte och innebörd. Hade Jesus varit av denna världen, skulle hans enda avsikt varit att rädda sig, hävda sig, och tjänarna skulle ha verkat för detta. Om Jesu verkningskrets varit

begränsad till denna världen skulle han givetvis — med den makt just han hade — inte ha låtit sig överlämnas åt ett sådant öde. Här kan världsfurstens av helt inomvärldslig makt präglade handlande, såsom framgår av frestelseberättelsen i Matt. 4, stå som parallell. Men Jesus pekar nu på sin annorlunda beskaffade uppgift. I texten bör observeras sambandet mellan att vara konung och vara född därtill och att vittna för Sanningen. Jfr kap. 8:13 f. Vittnesbörd för Sanningen kan bara den ge som vet varifrån han kommer. Såsom en konung i Sanningens värld ger han här vittnesbörd om samma Sanning, även om »de av denna världen» inte tar emot den. Sanningen är Guds uppenbarelse i Skriften. Matt. 26:53 har samma hypotetiska formulering som Joh. 18:36. Skrifterna skall uppfyllas, den gudomliga planen är given med avseende på Sanningen.

»Var och en som är av Sanningen» hör till det svårförståeligaste bland det svårförståeliga i Johannesevangeliet. Det bör inte förklaras i dogmatiska motsättningar med vilka man förutfattat kommer till evangeliet: Det finns några som är av Sanningen, när Jesus Kristus möter dem. De har inte låtit sig fångas i denna världens lögnssatser, de är fria från dem, så att de inte följer med i denna världens omvända lagbundenhet. De är av Sanningen, känner igen, förnimmer hans röst. De andra hör helt enkelt inte Sanningens röst, utan bara det yttre ljudet. »De av Sanningen», de icke klavbundna, känner igen Jesu röst omedelbart, den ger gensvar. Det är inte fråga om något själutvecklat mottagningsorgan hos dem. Snarare skall då den negativa sidan hos dem framhävas: deras beredskap består i att vara otillfredsställda i denna världen. Jfr Joh. 10 om fåren som hör hans röst och Herden som känner fåren. I begreppet »får» ligger den symboliska innebörden av värnlöshet. Jfr vidare Jes. 53 Matt. 25. När de känner igen honom, känner han dem och tar emot dem. Bakgrunden till hela denna teckning är Johannesevangeliets distinktion mellan denna världen såsom lögnens värld och världen ovanifrån såsom San-

ningens värld. Joh. 3:16 om Guds kärlek till hela denna värld förklarar Sanningens inträde i denna lögnvärld.

Joh. 20:1-10.

Det är anmärkningsvärt att de som först bekymrar sig om den gravlagde Kristus är kvinnor. Maria från Magdala går till graven med tanken att där finna en död. Hon går till Petrus med budet att graven är tom.

På samma sätt i nästa perikop (Joh. 20:11-18): Det är Maria som står och gråter utanför graven, och den uppståndne uppenbarar sig först för henne. Och så är det även i de första evangelierna: Det är kvinnor som få säga de inspirerade orden om Frälsarens ankomst. Och kvinnorna understöder Jesus och hans lärjungar i deras verksamhet.

Det är viktigt att lägga märke till hur i Johannesevangeliet varje liten detalj har betydelse, och hur nykter evangelistens berättelse är. Ett underverk har ägt rum: uppståndelsen. Evangelisten och hans samtid hade samma inställning som vår tid: man kunde inte tro på uppståndelsen. Det är fel att säga att man på den tiden hade fallenhet för att tro på under. Det var tvärtom. Johannesevangeliets skildring ger inte uttryck för en dröm, en psykisk upplevelse. Den ger de enkla, yttre fakta.

Innehåll: *H. Odeberg*, Anteckningar till johanneiska texter III. 11:17-27, 12:44-50, 13:31-34, 16:16-32, 17:1-8, 17:18-23, 17:24-26, 18:36-37, 20:1-10.

EREVNA. Utgivare: Prof. H. Odeberg, Box 91, *Lund*. Ekonom: Edilen Teol. Kand. Viktor Rydqvist, Akad. Fören., *Lund*. Distribution: Teol. Kand. Helmer Hansson. Red. o. exp.: S:t Mångsgatan 6 a, *Lund*. årsmedlemsavgift inclusive pren.avg. 7:- kr. Stödjande bidrag *ad lib*. Postgirokonto nr 27 11 04 Erevna, *Lund*.

*Lund 1951. Carl Bloms Boktryckeri A.-B.
Språkligt bearbetad 2002.*